

Пашина книжкова полиця

Ключові слова: Павло Єременко, театр EX LIBRIS, бібліотека, форми і засоби меморіалізації, історична пам'ять, регіональна культура

Анотація: висвітлено перший досвід пошуку нових форм меморіалізації життя і подвигу Павла Єременка, випускника НУЧКу, актора, сценографа та музичного оператора театру EX LIBRIS, оприлюднено концепт проєкту співпраці з Чернігівською бібліотекою імені М.Коцюбинського з приводу створення книжкової колекції на честь полеглого героя, як новітньої форми меморіалізації та розвитку регіональної культури.

Ви не ходите до кав'ярні, щоб пофоткатися? А щоб книжечки пофоткати? Так, є у мене маленьке збочення: люблю красиві букіністичні фотонатюрморти. Саме зараз поміняла у книгарні подарункові сертифікати від друзів на чотири білі (ну, майже) фоліанти і вуаля!

На виправдання свого дивацтва скажу, що багато серед тих, хто постійно читає, цінують дизайн книги. Зараз тридцять три капці мають влетіти у цей рядок від власників електронних книг.

Вгамуємо емоції і до справи, тобто теми: чи можуть сьогодні стати книжки більшим, ніж вони є? Чи на часі ті красивості з книжками? Чи можемо ми сподіватися на розширення функції книг? Спробуємо дослідити хоч одну гіпотезу на життєвість.

Ось вам таємниця: у мене на роботі (тобто на кафедрі філософії та культурології НУЧК) формується невеличка бібліотека. Започаткував її у доковідний рік автор таких рядків:

Я злий. Хоч вір, а хоч не вір.

Живе в душі таємний звір.

Живе: сопе, жує, гарчить

І вистрибне в недобру мить.

Як того звіра приручить?

Лаура, Ліза і Люція,

Гертруда з Гретою вп'ятьох

Не приведуть його у льох,

Не змусять посидіти чинно.

Мій звір мене іще не з'їв:

Я не терплю тупих жлобів.

Це один з випадково вцілілих віршів Павла Єременка, мого друга, актора і сценографа театру EX LIBRIS. У Чернігові 10 березня 2022 о 23.30 під час авіанальоту було скинуто на стадіон три бомби ФАБ-500 з фугасною боеголовкою. Тоді були поранені батько і син Єременки. Через два дні теороборонівець Павло Єременко помер від отриманих поранень у лікарні...

Ми з Пашкою якось пили каву на кафедрі, і він спитав, як завжди, розтягуючи неначе співець блюзу, першу «а» у моєму імені: «Мааарино Василівно, там книга одна є, хороша, перекладна, я сам не дочитав, але хочу подарувати, щоб було тут. Як психологи кажуть: «ресурс групи». Про що? Про акторську майстерність і якесь інше сприйняття театру, не як розваги». На тому і домовилися. Студійці приходили, гортали, дивувалися, що Пашка щось таке «нетехнічне» утнув. Так, він не терпів невігластва, охоче навчався не тільки фаху – автосправі, а й римуванню, музичному оформленню вистави чи шоу, мріяв про особливу елітарну бібліотеку і про море...

А коли його не стало, ми з Анатолієм Новаком, істориком, мистецтвознавцем, а за покликом серця ще й звукорежисером нашого театру, вирішили продовжити збирання книг. Так на «Пашиній поличці» з'явилася бібліографічна рідкість – робота Георгія Авенаріуса, присвячена становленню та ранньому періоду творчості неперевершеного Чарлі Чапліна. Книга проста й складна водночас, наповнена захопливими фактами, аналізом творчих прийомів та знахідок актора, історіями злетів і невдач. Колись усім акторським загалом театру EX LIBRIS подарували мені книгу Валерія Гайдабурди «Театр, розвіяний по світу». Автор книжки першим у вітчизняному театрознавстві звернувся до узагальнення практики повоєнного театру української діаспори. Персоналії, спогади, листування... Нехай це буде метафорою листа від Паші, подумалося, тому віддала у спільну колекцію.

Педагог Катерина Тверезовська, журналістки різних генерацій Ольга Мелашенко і Лідія Кузьменко, режисерка Тетяна Янко і актриса Ірина Жара, лікарі, психологи, культурологи, менеджери з продажу меблів... За ці три роки різні люди поповнили Пашину книжкову поличку. І я певна, будуть ще і ще це робити інші люди. Театрознавство, драматургія, книги про мистецтво, історію, доробок українських авторів, яких забрали чи репресії, чи ця, новітня війна...

Чим стали книги, які раптом разом прижилися, немов ретельно продумана колекція? Думаю, засобом меморіалізації, справою, яка уможливорює дієву пам'ять про Людину. Чи вдала така соціокультурна форма збереження пам'яті?

Я не певна. Бо дуже проситься вдосконалення функціональності цієї колекції, збільшення кола читачів. Тому є різні ідеї, які ми будемо поступово апробувати разом з міською бібліотекою імені М. Коцюбинського.

Проте можу одне сказати точно: тема гідного збереження національної і регіональної пам'яті дуже на часі. Збереження – це процес, він має право на експеримент форм і засобів. Адже стереотипізація чи наслідування зразків радянської доби вихолощують саму суть – підживлення непідробного інтересу, глибокої поваги до подвигу героїв у молоді. Головний меседж будь-якої меморіалізації, а тим паче тієї, яка торкається наших сучасників: живі вдячні полеглим за усі можливості, за вітер, і сонце, і зорі, і серцебиття. У моєму випадку – ще й можливість читати. Своєю мовою. Тому світлі, динамічні мистецькі чи соціокультурні форми збереження пам'яті мають бути у пріоритеті. Я колись повірила геніальному філософу Сергію Кримському: «Історія – це не те, що проходить, а те – що залишається». Саме життєствердним малим і великим справам під силу забезпечити зв'язок поколінь, залишити наших героїв живими у здійсненні нами їхніх мрій. Так у нас зростають шанси посилити ідентичність, усвідомити причетність до героїчної національної спільноти на регіональному рівні.